HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

בגזבר המסורות לו אבני בנין עסקינן דכל היכא דמנחה ברשותא דידיה מנחה אלא מסיפא [א]בנאה בתוך ביתו הרי זה לא מעל עד שידור תחתיה בשוה פרוטה מכדי שנויי שנייה מה לי דר ומה לי לא דר היינו כהררין התלויין בשערה ומאי קושיא דלמא לכדרב דאמר רב [א]כגון שהניחה על פי ארובה אי דר ביה אין לא דר ביה לא אלא לעולם כדרבא ודקא קשיא לך מידי דהוה אמוציא מעות הקדש לחולין התם מידע ידע דאיכא זוזי דהקדש איבעיא ליה לעיוני הכא מי ידע היינו כהררין התלויין בשערה: מקרא מועט והלכות מרובות: תנא נגעים ואהלות מקרא מועט והלכות מרובות נגעים מקרא מועט נגעים מקרא מרובה הוא אמר רב פפא הכי קאמר נגעים מקרא מרובה והלכות מועטות אהלות מקרא מועט והלכות מרובות ומאי נפקא מינה אי מסתפקא לך מילתא בנגעים עיין בקראי ואי מסתפקא לך מילתא באהלות עיין במתניתין: דינין: מיכתב כתיבן לא נצרכא אלא לכדרבי דתניא [ב]רבי אומר [1]נפש תחת נפש ממון אתה אומר ממון או אינו אלא נפש ממש נאמרה נתינה למטה ונאמרה [2]נתינה למעלה מה להלן ממון אף כאן ממון: עבודות: מיכתב כתיבן לא נצרכא אלא להולכת הדם דתניא [ג][3]והקריבו זו קבלת הדם ואפקה רחמנא בלשון הולכה דכתיב [4]והקריב הכהן את הכל והקטיר המזבחה ואמר מר [ד]זו הולכת אברים לכבש למימרא דהולכה לא תפקה מכלל קבלה: טהרות: מיכתב כתיבן לא נצרכא אלא לשיעור מקוה דלא כתיבא דתניא [ה][5]ורחץ (את [ו]בשרו) במים [ב]במי מקוה את כל בשרו [ג]מים שכל גופו עולה בהן וכמה הן אמה על אמה ברום שלש אמות ושיערו חכמים מי מקוה ארבעים סאה: טמאות: מיכתב כתיבן לא נצרכא אלא לכעדשה מן השרץ דלא כתיבא דתניא [ז][6]בהם יכול בכולן תלמוד לומר [7]מהם יכול במקצתן ת"ל בהם הא כיצד עד שיגיע במקצתו שהוא ככולו [ד]שיערו חכמים בכעדשה שכן חומט תחלתו בכעדשה רבי יוסי בר' יהודה אומר כזנב הלטאה: עריות: מיכתב כתיבן לא נצרכא[ח]

לבתו

דכל היכא דמנחה. אפילו מקמי הכי ברשותיה מנחה הלכך כל כמה שנטלה לא שנייה מידי דתיפוק מידא דהקדש: **שנויי שנייה.** כשקבעה בבנין וקנייה בשנוי שמשמשתה וקובעה: **שהניחה ע"פ ארובה.** לפקוק הארובה וכל שעה שירצה נוטלה ולא שנייה מידי: **כדרבא.** נזכר בעל הבית כו': **היינו כהררין התלויין בשערה.** בסמיכה מועטת מדמינן לה למוציא מעות הקדש לחולין שהרי קרוב הוא לאונס יותר מן השוגג: **דינין מיכתב כתיבן.** מפורשין יפה ומתניתין קתני יש להן סמיכה משמע שאינן מפורשין: **לא נצרכא כו'.** כלומר יש בהן דברים שאינן מפורשין בפירוש כגון זה וכיוצא בה: **דכתיב נפש תחת נפש.** אם אסון יהיה שמתה האשה יתן ממון דמי האשה ליורשיה שאין עליה חיוב מיתה שלא נתכוון לה אלא לחברו נתכוון דכתיב וכי ינצו אנשים יחדיו[ט] קסבר רבי נתכוון להרוג את זה והרג את זה פטור ממיתה ומשלם ממון: **נתינה למעלה.** לענין דמי וולדות כתיב ונתן בפלילים (שמות כא): **נתינה למטה.** ונתתה נפש תחת נפש ממון ומאי נפש דמי הנפש: **והקריבו זו קבלת הדם.** אע"פ שהוא לשון הולכה אינה אלא קבלה שהרי לאחר שחיטה נכתבה ואין הולכה אלא אם כן קיבל הדם: **והקריב הכהן את הכל.** גבי אברים כתיב והקרב והכרעים ירחץ במים והקריב הכהן את הכל והקטיר המזבחה: **זו הולכת אברים לכבש.** דאילו הקטרה בהדיא כתיב בקרא והקטיר המזבחה: **לא תפקיה מכלל קבלה.** לכל דבריה. ואע"ג שהיא עבודה שאפשר לבטלה שאם רצה שוחט בצד המזבח וזורק היכא דלא בטלה עבודה היא ומפגלין את הקרבן במחשבתה וצריכה כהן ובגדי כהונה ופוסל בה אונן ויושב וערל: **במים.** נקודתו בפתח משמע מים המיוחדים לאפוקי שאובין ומיהו מים חיים לא צריך מדכתיב בזב מים חיים (ויקרא טו) מכלל דשאר טמאין לאו מים חיים בעו (א) ומיהו במים במים המיוחדין במקוה אע"פ שהן גשמים: **בהם.** כל הנוגע בהם: **מהם.** כל אשר יפול עליו מהם במותם יטמא[י]: **חומט.** אומר אני שהוא מין שרץ שקורין לימג"א הגדל בקליפה ההולכת ומעגלת תמיד כל כמה שגדל ותחילת הניצר[כ] כקליפה של עדשה היא: **כזנב הלטאה.** לפי שמפרכסת לאחר שנחתכה והיינו מקצתו שהוא ככולו שיש בו חיות:

לבתו

בגזבר המסורות לו. ואפילו למ"ד שליחות יד אין צריכה חסרון הכא שאני דכל היכא דאיתא בי גזא דמלכא קאי: **עד** שידור תחתיה בשוה פרוטה. ולא נפקא לחולין רק אותה פרוטה וכן גרסינן בערכין (דף כא. ושם) וכיון [ל] דדר ביה נפיק (ביה) שכר לחולין וגם רש"י פירש כן דדוקא שכר ולא כולא ביתא וכן פי' הר"י ההיא דהמשאיל קרדום של הקדש לחברו בקע בו וחזר חברו ובקע בו כולן מעלו והיכי דמי הא תנן [מ] אין מועל אחר מועל אלא בהמה וכלי שרת אלא ודאי בגזבר המסורות לו קרדומות של הקדש ולא מכוין להוציאן לחולין רק כנגד בקועה לפיכך כולן מעלו ובקדושין פ"ב (דף נה. בד"ה אין) ובמנחות פרק המנחות והנסכים (דף קא. בד"ה אע"ג) פירשתי: **לא נצרכא אלא לכדרבי דתניא ונתתה נפש תחת נפש ממון.** ורבי יוחנן דאמר [נ] חייבי מיתות שוגגין פטורין מן התשלומין מוקי לה לאידך דרבי דתניא ונתת עין תחת עין דלא פליג אסתם משנה דהכא: **והקריבו** זו קבלת הדם. ובהולכה לא מוקמינן ליה כפשטא דקרא דהא בתר שחיטה כתיב וקבלה היא מיד והיינו עבודה ראשונה כך פרש"י אך לא משמע לי דהכי נמי וזרקו כתיב בתריה והולכה מקמי זריקה הוי מיד לאפוקי קבלה דהולכה בינתיים ועוד קשה לר"י דאמרי' שילהי פ"ק דזבחים (דף יג.) והקריבו זו קבלה אתה אומר זו קבלה או אינו אלא זריקה כשהוא אומר וזרקו הרי זריקה אמור משמע דהוה מוקמינן לה בזריקה אי לאו דכתיב קרא ואע"ג דלא בתר שחיטה הויא ומיהו י"ל דלא ניחא ליה לאוקמי קרא בהולכה לפי שאינה עבודה חשובה שאפשר לבטלה ויכול לשחוט בראשו של מזבח: **לא נצרכא אלא לשיעור מקוה.** לא הוה מצי למימר [לבעלה] דלא כתיב כדפירש בה"ג דלא נפקא לן אלא בק"ו דהשתא לטהרות כתיב ורחץ לבעלה דכרת לא כ"ש דהא לאו מילתא היא דמהאי ק"ו לא מצי נפיק דק"ו פריכא הוא דהא כמה חלילות וכוונה דבפרק ב' דחולין (דף לא.) מצינו לטהרות ולא לבעלה אלא מהאי קרא נפקא דכתיב (ויקרא טו) [ס] (ותהי נדתה עליו ואחר תטהר) בנדתה תהא עד שתבא במים כדדריש ר"ע בפ"ו דשבת (דף סד:) וכן [ע] פר"ת דמהתם נפקא לן טבילת נדה הלכך הוה ליה כמו כתובה: **במי** מקוה. פרש"י נקודתו בפתח לאשמועינן מים המיוחדים לאפוקי מים שאובין ולא יתכן דהא מים שאובין לאו מהכא נפקא אלא מאך מעין ובור מקוה מים וגו' (ויקרא יא) ודרשינן בת"כ מה מעין בידי שמים אף מקוה בידי שמים ועוד היכי משמע מקוה לאפוקי שאובין הא עיקר קרא משמע שאובין אי לאו דסמכיה למעין כדפי' ונראה לפרש מי מקוה היינו אשבורן כדאמרינן [פ] מעין מטהר בזוחלין מקוה באשבורן (שבת דף סה:) [צ]: **אמה על אמה.** שאדם מחזיק אמה בעובי עם מלבושים וכן מוכח בשמעתין דכוכין בפ' הפירות (ב"ב דף קא.) שאינו מחזיק עם עובי הארון כ"א אמה והשתא יתכן דלא תקשה היכי טבל אמתא באמתא: **ברום ג' אמות.** ואע"ג שאדם מחזיק ד' אמות קומה כדמוכח בשמעתין דכוכין [ק] דאורך הכוך ד' אמות קומת האדם אינו אלא ג' אמות לבד הראש ומצי להרכין את ראשו מן הצד והא דנקט ד' אמות משום עובי לידי הארון ואע"ג דמצינו בפ"ק דב"ב (דף ג:) גבי היזק ראייה שיעור ראייה ד' אמות היינו שיכול להגביה עצמו על ראשי אצבעותיו עד שיגיע ד' אמות וכן מוכח בעובדא דבני המן בתרגום של מגילת אסתר שנסדר על פי המדרש שגובה קומתן ג' אמות לבד הראש דקחשיב ואזיל על רום חמשים אמות לפי תליית כל העשרה והיו נהרגים כבר קודם התלייה וכן משמעי קרא בשושן הבירה הרגו היהודים ואבד חמש מאות איש ואת עשרת בני המן משמע שבכלל הריגה היו וגם הפייט יסד בסליחה [ר] אדם בקום איש בשלש אמות והרביעית [ש] (וחמישית) אויר מגולה [ת]: **הא כיצד.** פי' איזה מהם שהוא כהם הקשה הר"ר אליעזר ממיץ דהכא מוקמינן כוליה קרא בחד ענינא ואילו בפ' דם הנדה (נדה נו.) אמר כתיב בהם בכולן וכתיב מהם במקצתן לא קשיא כאן בלח כאן ביבש אלמא בתרי ענייני מיירי קרא ושמא תרתי שמעינן מינה ולמורי נראה תרי קראי כתיבי כל הנוגע בהם במותם מהם אשר יפול מהם אל תוכו ואל תטמאו בהם [א]:

לבתו

מסורת הש"ס

א) [ב"ק כ: ע"ש מעילה כ.], ב) סנהדרין עט. פז:, ג) [קידושין לו:] זבחים יג., ד) זבחים [ד.] יד: כד: [עירובין קד. פסחים סה: יומא כו. מנחות י.], ה) עירובין ד: יד: פסחים קט. יומא לא., ו) [עי' פסחים קט.], ז) [נזיר נב.], ח) [נ"ל אלא לבתו], ט) [שמות כא], י) [ויקרא יא], כ) בס"א: ותחילתה ניכר, ל) [נ"ל דמעל], מ) [מעילה יט:], נ) [כתובות לד: ע"ש], ס) [נ"ל והדוה בנדתה], ע) [עי' תוס' יומא עח. ד"ה מכאן ותוס' יבמות מז: ד"ה במקום], פ) בתורת כהנים פרשה יא, צ) ע"ש רש"י ותוס', ק) [ב"ב ק: ושם ד"ה והכוכין], ר) [תענית אסתר], ש) [בסליחות שלפנינו לית'], ת) [וע"ע תוס' פסחים קט: ד"ה ברוס], א) [ונדה בד"ה אי בהם תירצו דהכא אסמכתא הוא דשעורין הלכה למשה מסיני],

מוסף רש"י

ברשותא דידיה מנחא. הלכך לא מעל בהגבהתו (ב"מ צט:) דכי נטלו עדיין ברשותו הם וברשות הקדש נינהו כמתחלה, אבל כי נתנה לחברו הרי שינהו מרשות הקדש לחול ומעל (מעילה כ.). **בנאה.** גזבר לתוך ביתו (ב"ק כ: וב"מ צט:). **כגון שהניחה על פי ארובה.** ולא קבעה בבנין דלא הוי שינוי, הלכך לא מעל עד שידור תחתיה (ב"ק כ:) שהניחה על פי ארובה כשהיא שלמה שלא חתכה ולא בנאה כלום אלא הנחה בעלמא הוא דעבד בה הלכך לא מעל עד שידור תחתיה בשוה פרוטה, כגון שסתם פי ארובה והיו פירות תחת הארובה ועכשיו נהנה ממנו בהכי שאין הגשמים יורדים עליהם, דכיון שהגין עליהם בשוה פרוטה מעל (מעילה כ.). **והקריבו.** דכתיב בעולה ושחט את בן הבקר והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם, זו קבלת הדם. וללמד שצריך לקבלו בכלי (זבחים יג.). **זו הולכת אברים לכבש.** דגבייהו כתיב האי קרא והקרב והכרעים וגו' (פסחים סה:). **במים במי מקוה.** המכונסין משמע, ואע"ג דלאו חיים מדלא כתיב חיים (ערובין ד:) **במים** משמע מים מחוברים יחדיו (שם יד:) או: במים, מים המיוחדים שנקוו מתחילה מעצמם, מדלא כתיב במים (בשו"א) למעוטי שאובין דאזיל השתא ומייתי וטביל (רשב"ם פסחים קט.). **את כל בשרו.** משמע כל בשרו כאחד (ערובין ד:) מדלא כתיב בשרו משמע שכל גופו עולה בהן שאינו נראה אלא כולו מכוסה בהן (רשב"ם פסחים שם). **בהם.** אלה הטמאים לכם בכל השרץ כל הנוגע בהם במותם וגו' (ויקרא יא), אי בהם יכול בכולן. דכי נגע בכולם יהא טמא אבל לא במקצתן (נזיר נב.). **בכעדשה.** שמגע עדשה יטמא שהוא כעדשה שהוא שוה ככולו (שם).

עין משפט נר מצוה

ע א מיי' פ"ו מהלכות מעילה הלכה ח:

עא ב מיי' פ"א מהלכות מקואות הלכה ב סמג עשין רמח טוש"ע י"ד סי' רא סעיף א:

עב ג מיי' שם פ"ד הלכה א סמג שם טוש"ע י"ד סי' קלא סעיף א וסי' רא סעיף א:

עג ד מיי' פ"ד מהלכות שאר אבות הטומאה הלכה ב סמג עשין רמו:

תורה אור השלם

1. וְאִם אָסוֹן יִהְיֶה וְנָתַתָּה נֶפֶשׁ תַּחַת נָפֶשׁ: שמות כא כג
2. וְכִי יִנָּצוּ אֲנָשִׁים וְנָגְפוּ אִשָּׁה הָרָה וְיָצְאוּ יְלָדֶיהָ וְלֹא יִהְיֶה אָסוֹן עָנוֹשׁ יֵעָנֵשׁ כַּאֲשֶׁר יָשִׁית עָלָיו בַּעַל הָאִשָּׁה וְנָתַן בִּפְלִלִים: שמות כא כב
3. וְשָׁחַט אֶת בֶּן הַבָּקָר לִפְנֵי יְיָ וְהִקְרִיבוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַדָּם וְזָרְקוּ אֶת הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב אֲשֶׁר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: ויקרא א ה
4. וְהַקֶּרֶב וְהַכְּרָעַיִם יִרְחַץ בַּמָּיִם וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן אֶת הַכֹּל וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה עֹלָה הוּא אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַייָ: ויקרא א יג
5. וְאִישׁ כִּי תֵצֵא מִמֶּנּוּ שִׁכְבַת זָרַע וְרָחַץ בַּמַּיִם אֶת כָּל בְּשָׂרוֹ וְטָמֵא עַד הָעָרֶב: ויקרא טו טז
6. אֵלֶּה הַטְּמֵאִים לָכֶם בְּכָל הַשָּׁרֶץ כָּל הַנֹּגֵעַ בָּהֶם בְּמֹתָם יִטְמָא עַד הָעָרֶב: ויקרא יא לא
7. וְכֹל אֲשֶׁר יִפֹּל עָלָיו מֵהֶם בְּמֹתָם יִטְמָא מִכָּל כְּלִי עֵץ אוֹ בֶגֶד אוֹ עוֹר אוֹ שָׂק כָּל כְּלִי אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה מְלָאכָה בָּהֶם בַּמַּיִם יוּבָא וְטָמֵא עַד הָעֶרֶב וְטָהֵר: ויקרא יא לא-לב

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה במים וכו' לאו מים חיים בעו ומאי במים:

לעזי רש"י

לימג"א [לימצ"א]. חילזון.

רבינו חננאל

היינו דתנן מעילות כהררין תלויין בשערה. הדינין דכתב רחמנא ונתת נפש תחת נפש ואמור רבנן ממון. עבודות זו הולכת הדם. טהרות שיעור מי מקוה דלא כתב שיעורו בתורה. ושיערו חכמים אמה על אמה ברום שלש הן מ' סאה. טמאות טומאת שרץ ששיערו חכמים בכעדשה. ר' יוסי אומר כזנב הלטאה. עריות בתו מאנוסתו דלא